

In 't verbouwereerde oude stadje

M.J. Brusse

bron

M.J. Brusse, *In 't verbouwereerde oude stadje*. Em. Querido, Amsterdam 1920

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/brus002verb01_01/colofon.php

© 2011 dbnl / erven M.J. Brusse

Eerste hoofdstuk

‘Heden hevig kanongebulder uit Noord-Westelijke richting. De Duitschers gaan voort met hun versterkingen langs onze grens. Wederom is een vliegtuig in den vroegen morgen over Zeeuwsch-Vlaanderen gegaan.’

Als we dit, of zoo'n dergelijk belangwekkend telegram tegen den middag weer hadden afgezonden, eigenlijk vooral om acte de présence te geven aan onze krant, dan was 't actieve werk afgelopen, en 't leege afwachten begon opnieuw.

U herinnert u nog wel, zoo in den winter van '14, toen de vrees voor een Engelsche landing of voor een doorbraak van 't Westelijk front ons in bange spanning hield. Terwijl, na de Antwerpsche vlucht, die vloedgolf van oorlogsellende over ons vredeslandje, 't heele volk diep ontroerd was van medelijden met 't arme België,

dat nu tot in zijn kleinste dorpen geterroriseerd werd en leeg gepompt. Waarom de grens meteen was dichtgedaan en overal door onverbiddelijke Duitse wachters gegrendeld. En ons, oorlogscorrespondenten, almeê in de eerste plaats werd 't binnenkomen nu verder onmogelijk gemaakt.

Maar toch sijpelden dag aan dag geruchten door van telkens weer afdeelingen doodskophuzaren, die opeens, spoorlags, als duivels binnen galoppeerden in zoo'n vriendelijk nest van huizekens in de boomen; van hun barsche geweldenarij tegen 't anders zoo wakkere Vlaanderensche landvolk, nu bevend gedwee, wanneer 't wit verbijsterd zijn geestelijken, zijn overheden als gijzelaars weg zag voeren, vaak door den nacht; zijn vaders en zonen als franc-tireurs, die den volgenden morgen misschien al gefusileerd zouden zijn.

En dat ze hun weelderige paarden, hun vee, hun graan voor 't brood, hun stroo van de zolders zèlf naar 't marktpleintje moesten brengen tegen een stukje papier met een stempel en een onleesbaren naam; hun heele bezit soms in beslag genomen, van welvarende boeren en handelaren, van arme arbeiders hun eenige varken of koebeest, van de goedmoedige renteniertjes bij wie 't om den dierbaren wijnkelder ging, om de lekker-happige winter-voorraden aan fijne hammen, worsten en kapoenen in gelei, aan jonge doperwtjes, witte capucijners, perziken en weet ik wat al meer in glazen en blik, - van winkeliers en nijveren, groot-industrieelen, die machteloos in hun eigen fabrieken de machinerieën moesten laten demonteeren en opladen, om alles, alles naar 't leger of 't land van den overweldiger te worden gebracht - op niets dan zoo'n enkele requisitiebon.

En weken, enkelen zelfs maanden aaneen, hielden de oorlogscorrespondenten hier nu al de wacht in 't kleine stadje 't dichtst aan de grens, om zoo maar eens te hooi en te gras wat aan de weet te komen van nog 'n enkelen ontdanen vluchteling, van eens een vertrouweling met een pas uit die donkere tragiek van 't streng verholen gehouden Belgenland - tot eindelijk, eindelijk de hevige dingen opeens zouden komen, die ons zelf in den oorlog mee konden dwingen, waarover 't schrijven en seinen dan weer mocht beginnen in die nerveuse jacht.

Dat was een ellendige, ontzenuwende tijd, vooral voor hen, die aan de felle oorlogsemotie waren verslaafd geraakt in een gloeiende overspanning, en nu gevangen zaten achter den electrischen draad, waar overheen de laaie hel hen onweerstaanbaar verlokte, - als ze doelloos rondsletterden door de

straatjes en slopjes van 't somber oud geworden, afgeleefde stadje, dik onder de wintersche modder, die opsijpelde over je schoenen. Want dagen en nachten regende 't maar door, of viel er eens een bui natte sneeuw, die dadelijk in 't slik mee versmolt, en nergens kon je binnen eens zitten of 't was er tjokvol van altijd weer diezelfde werkeloos lanterfantende Belgen, die zoo pal mogelijk bij hun onbeheerd gelaten huizen en bezit den tijd verdeden met onmachtig geklaag en gebeuzel, met brallend politiseeren, met glaasjes drinken en rooken, kaart- of comiteitje-spelen en zoowat geflirt en gescharrel, met kleeren-uitdeelen aan de arme lotgenooten, die ze verdachten van hun hemden en broeken en sokken in pintjes om te zetten, met gekibbel over bestuursfuncties... tot morgen aan den dag al, of zeer zeker komende week, d'n Duts verslagen

en verplëtterd zou wezen, nom de dju!

Daar was het verbouwereerde oude stadje nu heelemaal van vervuld. 't Hoogwallig haventje, waar vroeger zoo menigen zomeravond vooral veel Duitsche toeristen buiten zaten voor de koffiehuisen, tot 't bootje hen door 't stille kanaal, met die prachtig rank gepluimde boomen erlangs, zoetjes ter bedevaart naar Brugge zou varen, - daar lagen nu boord aan boord de tjalken en lichters, als woonstee voor de gevluichte gezinnen in de ruimen; en geen logement was er, geen particulier huis haast, of ze hadden er bij drommen hun intrek genomen, de welgestelden vooral, de vreesachtigen, de dienstplichtige jongens, de beduchten voor een leven van bekrimpen en mogelijk gebrek, de uit steden en dorpen verdrevenen, de intellectuels, die hier de rust zochten om voort te

werken, in een chaotische verwarring van uit elkaar geslagen families, van verdwaalden uit 't eigen gezin, - zooals ze bij scheepsladingen hier op goed geluk binnengebracht waren, of elkander gevolgd over de grens, uit Antwerpen en Leuven, uit Brugge en Gent, uit Maldegem, Kortrijk, Hamme en Dendermonde, ja, zelfs uit Luik heel.

Maar van zorgen en onrust konden ze 't in hun vaak bekrompen logies niet houden; en dus zochten ze elkander, om wat afleiding en vertier, om wat troost, 's morgens vroeg al, na rusteloze nachten, in de gelagkamers en staminets, en bleven er dicht opeen zitten, moed vergarend, en weer die luchthartigheid naar den Belgischen aard, velen zich wonderlijk monter schikkend, weer heelemaal opgeveerd in uitbundigheid van lachen en jolig gepraat, in gelagen dat' t zoo knalde, in een zwaarwichtig politiseeren dat

hun opwond als tot vechtens toe, maar weldra ook weer afgedronken, - in verholen minnarijtes om elkaar 't leed te verzachten, in een luidruchtige onverschilligheid voor den dag van morgen, - tot er opeens een, die er lang had bij zitten zwijgen, plots opstond, om 't in een donker hoekje uit te snikken van angst om verwanten op 't slagveld, om een nu al tijden onvindbaar gebleven vrouw, om een pas ontvangen doodsbericht, om den onvreê van de vlucht hierheen, waar zóóveel trouwe makkers hun leven waagden voor 't land. Hoewel de meesten vergaten, en in kinderlijke oppervlakkigheid zich kostelijk vermaakten met een grollenden lichten kout, of bij de klatsend neergegooide kaarten om de speeltafel. Tot de politie, even voor twaalven, sluiten beval, en het in zwarte donkerte slapende stedeke nog even verwonderd wakker werd

van al die lawaaiende vreemde stemmen, die galmende stappen, wijl uit den ouden klokkentoren 't carillon zijn vrome wijzeke zong van eeuwen her.

Den anderen ochtend werden we dan weer heel laat wakker. Want 's avonds was je te loom van 't lummelen, om den doezel af te schudden in 't eeuwige geroes van die benauwde gelagkamer, en resoluut naar bed te gaan. We bleven er maar hangen, praatten weer 's een woordje mee, en dronken nog maar een pintje, staken maar weer 's een sigaret op, onvoldaan om wéér zoo'n langen dag waarvan niets viel te schrijven, den kop soezig-zwaar van dat eindeloos zelfde zeurige kallen, van 't holle gezwets dier al maar smokende en pruvende Belzen om ons heen, bij de gloeiend gepookte kolomkachel. Een van de hoteldochters kwam dan uit dat poese-hoekje niet meer vandaan,

bleekjes verliefd, ongelucht in de drukte, en verrookt tot tranen toe in haar slaperige oogen, die telkens verheerlijkend naar den jongen Belg opzagen, wiens bedremmeldheid de declaratie nog altijd terughield, waarom hij zich dan maar weer als een inktvisch verhulde, in wolken pijpenwalm. En de andere zuster, uitdagend omdat zij zóó veel ouder was en niet verliefd, lachte en schaterde 't daar, druk-schenkende achter den toog, telkens weer uit in een redeloos proesten en draaien van heur wat zwaar geworden jufferen-statuur, wanneer een der gasten haar iets heimelijks toefluisterde in 't glimmend aangerode gezicht met de tartend-glanzende karbonkel-oogen. Waarbij 'r modieuse kapsel staagaan in loszinnige pieken verzakte. Er werd vaak met haar aangestooten, - tot onrustig wordens toe van den dikken notaris, over wiens relaties tot Césarine

druk gemonkeld werd in 't nest.

Maar als je dan opstond 's morgens, rook je alweer de weeë uienlucht van altijd diezelfde soep voor 't twaalf-uursche diner. Je zag den nieuwen dag in als die rookerige gelagkamer vol eeuwig door-klappende Belgen, die je nu aanstonds, om 'n praatje verlegen, weer aan zouden klampen, je geheimzinnig naar 'n hoek of naar buiten mee zouden nemen voor 'n nieuwsje uit hun allengskens wat verdwaasde verbeelding, en je vragen, op den man af, maar strikt in vertrouwen, - jou, man van de krant, die er toch alles van wist, - of er d'n Duts dan nóg niet uit werd gesmeten?

En dit was niet te ontkomen! Want nog altijd glibberde de regen langs de ruiten. De mooie buitenwegen waren niet te doorwaden. In 't kille logement was alleen de gelagkamer tot stikkens verwarmd,

en 's avonds brandde enkel dáár licht... Voortdurend trilden de ramen van den verren geschuts-donder, soms plots een heftige luchtdruk dat ze rinktinkten en de deuren opensprongen van 'n zware ontploffing... daar achter den draad, waar 't ontzettend dramatische maar àl voortgebeurde, wat onze journalisten-gretigheid hunkerend verlangde te zien en weg te seinen in opperste spanning, met tòch die stille angstbeklemming, die immers ook als een passie naar bevrediging dringt. Die hartstocht naar de opwinding van steeds feller emoties, die je in één minuut doorsidderen als 't comprimé van jarenlang doorleven... En dàn hier, zóó dicht bij, die tergende leegheid, die onbewogen, vale dagen van duldeloos saai vervelen, waardoor de uren in slome traagheid werden gerekt, om er dol van te worden. Dat we jaloersch waren, en vlasten

op de komst van in 's hemelsnaam dan toch maar weer eens een briedrager, zoals er, steeds zeldzamer, gewaad door winterkoude beken en kanalen, gezwoegd door moerassen en vennen in pikzwarte stormnachten nog wel 's langs de verholten stroopers- en smokkelaarspaden uit België voort-gekropen kwamen. Dan stonden ze, even, druipnat en vermodderd, met hun ruige, van doodsangst zweetbleeke tronies te kleumen voor den toog in 't grauwe licht van den dageraad, om allereerst een paar borrels naar binnen te slaan. Hun glimroode handen beefden aan 't glas, de modderdruppels dropen uit hun kleeren tot een plas om hun nog sijnpelende zolen, waar ze stonden, stoppelbaardig en verwaakt, den wrok om het gevaar nog in hun koortsige oogen - stug zwijgzaam de kaken op elkaar gebeten, 't pak brieven in hun schoenen en kleeren

vermoffeld, tot een loon van zoo enkele honderden guldens, waarvoor ze dan ook, telkens opnieuw, zóó hun leven hadden gewaagd. En nijdig sisten ze ons van zich weg, uit vrees voor verraders... Tot er telkens wéér een niet meer terugkwam -, opgevangen en gefusileerd, of wiens gewonde lichaam hier of daar in die verlatenheden wel lag uit te bloeden.

Zoo kwamen de correspondenten dan langzaam en landerig van hun kamers beneden. Enkelen, die nog kort te voren te lang waren voortgejacht uit brandende dorpen, over slagvelden heen, naar weer een volgende gebombardeerde stad, waarvan al de gruwzaam heden naspookten in hun hersens, - je zag hun de slapeloosheid aan in hun strak weggetrokken, bleek verzenuwde gezichten, als ze kouwelijk de ontbijtkamer binnenstapten - nog even gespannen of er 's nachts

iets doorgekomen mocht zijn, iets gehoord of waargenomen van belang om aan hun krant te melden.

En dus werd 't eerst de kleine Camille aangeklampt, 't schuchter en toch parmantige Belze-kind, in de paniek van de vlucht verloren geraakt, en nu handig helpstertje bij de drukte van 't logement. Haar bijziende oogen keken zoo verbaasd-vragend naar je op door de groote ronde glazen van 'r dik omranden bril, terwijl zij naarstig zorgde voor de nakomers aan 't ontbijt. De dappere oorlogscorrespondent van 'De Tijd' viel haar dan trouw weer pardoes te voet, legde zijn pijpje even neer op 't servet, om met van de borst af naar haar opgeheven saamgelegde handen zijn standvastige liefde te betuigen, - vroeg: zijn mijn schoenen wel netjes gepoetst, engeltje mijn, o Camille! - en toe,

toe, zeg me dan toch dat je iets weet van een nieuwe Duitse ongerechtigheid.

Maar Camille lachte wat oolijk verlegen, trok haar schortje vlug weg om te ontglippen en voort te dekken voor alweer de eerste gasten van 't diner. Bovendien, aan zijn liefde geloofde haar onnoozele hartje toch nog niet heel vast, al had ie ook eens 'n klein zoentje van haar bellefleur-wangen gesnoept, toen ze in de donkere gang weerloos was met beide winterhandjes aan de zware soepterrine. - En haar hoge stem, die zich altoos verontschuldigde, vleide dat ze heusch niets had vernomen, heel niets, mineere d'n Tijd! - Dus dan was er rust, rekte hij zich geeuwende uit, om eerst lang te ontbijten, hoewel de boter zoo kraaide van sterkte in 't vloodje, en met veel zwarte koffie 't grommende morgen te verdrijven. Terwijl Camille, toch

wat nuffiger haar ruggetje draaiend langer bezig bleef met lepels en vorken verschikken dan wel strikt noodig scheen in de drukte.

Tot, trouw na 'De Tijd', 'de Eeuwigheid' verscheen, zijn onafscheidelijke makker in veel avontuur. Hij had in d'r haast enkel maar 'n paar muilen, een broek en jasje aangeschoten, - om nog bij 't ontbijt te zijn voor 't diner begon, waarna hij een paar uur placht te verdrijven met zich te scheren, te olieën en pomadeeren en zich telkens even dandieu in alweer 'n ander versch opgeperst pak te kleeden. - 'Camille!' - riep hij aanstonds bij zijn binnenkomen hard en bevelend met 'n lachende stem: 'Camille, is d'n Duts al verslagen, en breng mij vlug extra sterke thee!' - 't Kind herhaalde, weer als om vergeving vragend, haar onwetendheid omtrent d'n Duts, - schuchter oplachend naar mineere d'n Tijd,

die even de oogen sluierte, de schouders verkneuterend wrong, en 'n kushand maakte tegen 't beduusde kamerhitje.

Tweede hoofdstuk

Na 't ontbijt een korte pauze tot 't diner. Even naar de gelagkamer, om poolshoogte te nemen.

De verliefde dochter zat steeds bleeker en doorgerookter in dien eeuwigen walm nog altijd in haar poesehoekje naast de gloeiende kolomkachel, - aan den anderen kant, in den smook van zijn pijp verhuld, de ook al wat fletsche jonge minnaar, die zich maar niet uit durfde spreken.

't Was er bittertijd, vóór den noen. 'De generale staf' van wonderlijk heel groote en opvallend kleine heertjes, prentje uit Nos bons villageois, om de ronde tafel in 't midden, critiseerde er heftig alle bewegingen van de geallieerden, wees bij op 'n oorlogskaartje uit een krantje geknipt, en overrompelde, versloeg, verpletterde opnieuw de vijanden aan alle fronten, - tot, op 't slaan van half een

in de staartklok, de langste stipt opstond, zich langzaam wikkelde in zijn grauw-wollen sjaal, den op de randen even gebogen hoogen hoed opzette ten sein voor den aftocht van de wonderlijk kleine en heel groote heeren achter elkaar, - die met de sjaal, als hun chef, aan 't hoofd van den stoet, allemaal ernstig salueerend voor de oudere dochter in den toog.

Zij kirde er met haar verleidelijkste schoudergedein voor den Baron, ouden dandy, die onverstoorbaar hautain en ongenaakbaar zijn dagen langzaam uitwandelde op verlakte laarzen zonder een spetje van de eene tapkast naar 't volgende buffet, geen logementje, staminet of taveerne, zelfs 't kleinste kroegje niet overslaande. op zijn plechtigen rondegang, waar hij dan staande zijn druppel langdurig savoueerde, die hem hier, uit

eerbiedige onderscheiding, steeds toegediend werd in het glas met den gedraaiden voet. Twee maal daags verscheen hij opnieuw: om half een, en op zijn tweede tournee, die moeizamer deftig bedwongen scheen van gang, om half zes. 't Verwonderlijkste was daarbij telkens 't doellooze pogen om te blozen van de zoo moeilijk meer te shockeeren Césarine, die al maar afwerend met haar gracelijk opgewipten rooden vinger dreigde en haast wegzakte in een 't lichaam doorkrimpden lach, bij de ondeugendheidjes uit den onbewogen mond van den ouden Baron met zijn plechtig diplomatengezicht.

Inmiddels zat een van de collega's aan zijn tafeltje in den hoek voor 't raam, en... schreef! Schreef zoo waarachtig 't eene vel vol na 't andere. Hij had er zich, zijn pantoffels met dikke vilten zolen naar de gloeiende kachel gestrekt,

door al dat gezwets en gebazel in den benauwenden rook, door tè veel cognacjes, in de overspanning van maanden doorstane oorlogsellende, den kop weer rood aan laten gloeien tot drieste verbeeldingen van wat daar zoo dichtbij mocht gebeuren; tot hij 't zelf weer zag, weer geloofde, haastig zijn vulpen nam en 't op te schrijven begon, in dagelijksche brieven en lange telegrammen, zóó sensationeel en tevens zoo aannemelijk, dat ze gretig door de heele pers werden overgenomen.

Dus, nieuws was er niets dan 't traditioneel geworden kanongebulder uit Noord-Oostelijke richting. En we gingen aan tafel, en tafelden lang, en praatten lang na over de tergende verveling.

Een jong musicus kwam tegen dien tijd nogal eens binnen geslenterd in de eetzaal. Hij keek er triesrig. Hun strijkje was uit elkaar

gevlucht; - met eens 'n enkelen avond spelen in een of ander lokaal van 't stadje, voor vluchtelingen, die nog wel 's dansen wilden en met twee of drie goedkoope lessen, kwam ie maar sjofeltjes rond, gewend als ie was aan de vroolijke mondaniteit van zomersche casino's, van 't strijkjes-leven 's winters in Brussel, met 'n bohemiënnige weelderigheid, altijd keurig verzorgd, en door vrouwen verwend. - Dan ging hij zitten aan de aftandsche piano, tokkelde verstrooid maar zoowat voor zich heen, tot een toevallig melodietje hem pakte en hij opeens te zingen begon, meest Vlaamsche liedjes, met zijn sympathieke stem. - En, zich omkeerend, zei hij: 'Vanochtend vroeg was 't nog wel mooi weer; toen ben 'k 's op de wallen gaan wandelen om ons land in te zien. Maar 't blijft nog wat smorig. We zullen morgen's weerkeeren,

of we niet onz' toren kunnen verkennen. Da's weer's een troost, al kan je 'r niet komen...'

'Tja, tja' - klikte meewarig meneer de Juge met z'n tong - en z'n lange blanke handen dramatisch voor z'n rood-geagiteerde gezicht, kermde hij bijna: 'wat gaat er in 's hééren naam toch van ons worden?'

De Juge was een kinderlijk man, neurasthenicus van je welste, maar met een fijnen geest. Hij had veel gereisd, zich met een gretige kunstzinnigheid verdiept in de voornaamste musea van Europa; hij had het beste genoten op 't gebied van tooneel, en hartstochtelijker nog van de muziek, wáár 't maar bereikbaar voor hem was. En als hij, in welsprekende vervoering zich liet gaan in zijn herinneringen aan eenigerlei schilderij, dat hem ontroerd had, - 't zij in München, in Gent, in Dresden, in Florence, Londen,

Brugge of Parijs, dan wel in een vergeten Italiaansch klooster, - als hij een werk van Beethoven, van Debussy of Strauss verheerlijkend analyseerde en er de schoonste passages van terugzocht aan de piano, zijn begeleidende stem telkens overslaand van onbedwongen geestdrift, - dan was hij een en al beminlijkheid. Een uiterst sensitieve, belangwekkende kerel, die wonderlijk teer de stemming van de dingen kon beelden in zijn gebrekkelijke Hollandsch, met een enkel gebaar; die telkens kwam met verrassende levensconclusies, en, wanhopend slaande met zijn hand op 't voorhoofd, zocht en vond hoe een of andere Fransche schrijver dat ook weer geestig gezegd had...

Maar de oorlog had dezen sensibelen man, die zoo behagelijk leefde in kunst, in literatuur en filosofie, en op alle wijzen ver-

wend, met enkel de ergernissen van zijn ambt, van 't practische leven, waar hij zeldzaam onhandig nooit raad mee wist, - wel volkomen uit zijn tòch al wankel evenwicht gegooid. En daar zat hij nu, doodsbang voor zijn achtergelaten bezit, volkomen onwennig en hevig overspannen ook al sedert maanden in dit kleine nest, terwijl hij telkens zelfstandig zou moeten handelen, beslissingen nemen, zich rekenschap geven van een toekomst, die hem als een zandhoos warrelde door zijn gloeienden kop. En hij kon zich nergens in terecht vinden, hij begreep niet, voelde zich machteloos naar alle kanten, - diep beklagenswaardig in die bar reële levensomstandigheden, van onrecht, verwarring en onzekerheid. Daarbij was hij, door zijn vergrootende, verfellende fantasie, die 't alles zag in de wreedste details, rampzalig laf, want

overall verbeeldde hij zich dood en verderf, brandstichting, sluipmoord, sluw verraad, plundering... En van dat 'overall': was enkel zijn huis met z'n bibliotheek, z'n behagelijke meubelen, zijn schilderijen en etsen en bibelots, hèt midden, hoe veilig en onverlet 't daar dan ook stond in een stadje, waar de Duitschers niet naar hadden getaald. Evenals hij zelf, in zijn zeer wel ingerichte tijdelijke woning, met alles wat een mensch zoo'n tijd aan materieele verzorging kan verlangen en ruim betalen, 't centrum was van 't gruwzaamst oorlogsgeweld, dat 'm, uit de verte, in 't vredige Hollandsche stedeke immers zijn rustigen slaap, zijn goed humeur, zijn vaste gewoonten en verwensels, zijn eigen vertrouwde comfort en z'n kunstzinnige droomerijen benam. - 'Heere, heere, wat staat er met òns armen te gebeuren? En onze

effecten dalen maar, dalen maar - zegt Nonkel zelf. Als die 't zegt... ik weet daar geen wijs in!

Dan lachte hij, verlegen, om zijn pathetische doen; dan schaterde hij redeloos, en mepte zich weer voor 't parelende voorhoofd. 'Tiens, tiens... en dat u tòch maar kunt schrijven: voor uw professie! 't Schrijven is niets, - maar voor uw p r o f e s s i e ! Als ik vroeger ging zitten om een vonnis te beginnen, dan werd 't een chaos, een woestenij, waar 'k geen woord kon pakken. Kwam de president, acht dagen voor de uitspraak, informeerden, - maar ik benam hem den adem om te vragen, door maar meteen een quatremains op den vleugel te zetten, en een superieure flesch, van 't beste uit den kelder, dat ie er toch van zwijgen mocht! Maar na vijf dagen kwam hij stipt weer terug: "Is 't vonnis nu toch wel

klaar...?” “Meneer president, meneer president... ik kàn niet beginnen.” - Doch 'k ben geen eenling daarin. 'k Had een vriend, die was dokter. Heele nachten kon hij brieven schrijven, alleen voor 't plezier van zijn pen te zien gaan. Maar zoodra hij over zijn vak, over zijn bacteriën aanving, dan werd zijn hoofd rood, zijn pols begon te jagen, 't papier bleef tòch wit, tot hij er een glas bij ging drinken. Doch als 't dan klaar was, was ie voor dagen van streek... Wat zijn toch die hersens?’

Maar daar kwam Nonkel zelf in de deur, een solide in elkaar gebouwd heertje met een gladbruin gezichtje als een doorgerookte pijpkep, waarop zijn grijze haar en brosse overeind stond. Een keurig manneke, heel correct in zijn blauwe buispak, met iets vriendelijk lachends in zijn piendere

eekhoornoogjes. Maar nu keek hij enkel spin-nijdig om den hoek naar den Juge. Haalde z'n gouden horloge uit zijn vestzak, en verweet: 'negen uur!'

Meneer de Juge bloost als een schooljongen, drinkt haastig mijn bier uit, staat dan onbeholpen op, om afscheid te nemen, slaat zich weer kletsend voor 't voorhoofd, dat hij al wederom zijn tijd voor 't souper heeft vergeten. En al maar blozend en zich de transpiratie wisschend van zijn gezicht, blijft hij stamelend staan rondkijken: 'U moet weten, u moet denken... wij eten vanavond... Wat duivel eten wij ook weer wat niet koud mag worden?'

'Hoe heet 't in 't Fransch?'

'Zegt u 't liever in 't Hollandsch!' - lacht hij, giert hij, happend naar 't woord: 'zwee... zweekikker... zweze... zwezerikken!'

Nu staat ie te proesten om zich 'n houding te geven, want hij weet niet hoe hij afscheid moet nemen... 'Tiens, tiens, die hersens!... Ik heb eens gelezen van Beethoven... En dan moet u weten dat mijn goede tante, Nonkel's vrouw, zeven jaar geleden toch gestorven is door 'n influenza, die ze van mij had overgenomen... Pneumonie, begrafenis, - die heele comedie heeft me zenuwziek gemaakt... Tiens, tiens... Rékenen was mijn follie. Ik kon heelemaal niet meer optellen, aftrekken of vermenigvuldigen. Als ik 'n cijfer zag, werd ik duizelig... lauwe baden, koude afspoelingen, gaf allemaal niets... Toen ben ik iederen dag weeraan gaan zitten voor de bedeelingsstalen van St. Vincentius, net zoo lang dat ik 't weer kon...'

Maar nu stuift Nonkel binnen, en staat te stampvoeten in de

deur... 'Tiens, tiens!' - staart de Juge hem verdoemd aan, en als een hond, die bang voor slaag is, druipt hij af.

Tot hij 'n oogenblik later weer binnenkomt. Nonkeltje is boos naar huis gelopen, de Juge durfde hem niet na. En lachend in zijn ontdaanheid vraagt hij: 'Een huwelijk in extremis sluiten - vindt u dat óók toegeven aan een ziekelijk gevoel? - Ik heb 't gedaan... omdat zij er mij haar vermogen door wilde vermaken. En dat ligt daar nu allemaal onbeheerd; voor den vijand... Hoewel Beethoven, Mozart, Wagner, Strauss... zij waren óók allemaal Duitschers... 't Eenige bezwaar is, dat Nonkel al z'n geld en z'n effecten natuurlijk wèl meegenomen heeft. Nonkel is zoo'n praktische man, en ik... tiens, tiens. Nu wonen we hier in een groot huis, dat Nonkel gehuurd heeft, met twee meiden door Nonkel

aangesteld, en al wat er komt, voor mijn vrouw en m'n kinderen en mij, komt van Nonkel!... Dat ik nu niet ééns kan zorgen om op tijd aan 't souper te wezen... We soupeeren om acht, moet ge weten, straks was 't negen, nu wordt 't al gauw weer tien uur...'

Nauwelijks heeft hij 't gezegd, of een glimmend opgepoetste Zeeuwsche meid komt als voor een komische voordracht op door de deur van de eetzaal en biedt den Juge den huissleutel aan, met 't compliment van Nonkel, dat de heele familie naar bed was.

Volkomen beduusd, tuurt hij haar aan als bijziende, tot opeens zijn oogen veroolijken, en hij, 't nog àl niet begrijpend, haar als 't ware ontdekt: 'Mais... tiens, tiens,... elle est vraiment jolie...'. De frissche meid proest 'm gulhartig uit. En hij lacht zeer verlegen mee, tot z'n gezicht, plot-

seling vermoedend, angstig betreft. ‘Mais... mais...’, wijst hij, alsof 't iets griezeligs was, naar den sleutel, dien zij nu vlak vóór hem aan 't touwtje laat bengelen: ‘maar ik... ikkedik en ben 't toch niet, voor wie...? Dat kan toch niet voor ik... voor ik zijn, dat dat is...?’

De glundere deern legt den sleutel vlak voor 'm op tafel, trekt oneerbiedig haar schouders op en verdwijnt, waardoor de zaal als donkerder wordt na haar stralende verschijning. En de Juge, nu met een waarlijk rood bezweet gezicht, drukt ons één voor één de hand - lacht met ons mee, en gaat weer zitten.

‘Wat zijt ge gelukkig!’ - verzucht hij.

‘Hoe dan?’ - vragen wij, correspondenten, zeer weifelmoedig op die duldeloos vervelende grenswacht.

Zenuwachtig glimlachend pleit hij vergeving met zijn stem, als hij zachtjes zegt:

‘Dat 't leven voor u onveranderd is gebleven...’

‘Ik denk tòch te veranderen,’ - zegt een van ons, die er heusch ziek onder wordt.

‘Ik denk weg te gaan uit dit ellendige nest...’

‘t Is nu elf uur in den avond. ‘Maar dan zal ik, zal ik eerst dat boekje van huis gaan halen, dat u mij geleend hebt...’

‘Maar ik ga vanavond niet meer,’ - lacht de ander.

‘Tiens, u gaat vanavond niet meer.’

‘Nee, meneer le Juge, de laatste tram is ook vanmiddag om één uur vertrokken.’

Dan barst hij uit in lachen en kletst zich wanhopend op z'n kalenden schedel... ‘t Is nu in mijn hoofd zoo wonderlijk, zoo raar. Alsof ik loop op d'n rampard de la follie... Dàt gevoel

had ik óók... bij Electra, van Strauss... Maar die orkestratie!... Ik zal u even...
Wacht...'

Toen ging hij aan de piano zitten, vond telkens de dissonnanten terug en hoe zij zich in den chaos oplossen.

En de Juge was de gelukkigste mensch van de wereld - waarop dan ook weldra Camille haar slaperige appeltjesgezichtje om de deur stak, en met haar nog altijd hoog vleierende stemmetje zei, dat 't sluiten was. - 'En 'n goede rust, meneer d'n Juge!'
- Maar hij, hij geloofde 't niet, en draaide hulpeloos om zich zelf heen.

Derde hoofdstuk

Op 'n avond, dat ik dan toch eindelijk eens vroeg naar bed was gegaan, werd er laat aan m'n deur geklopt. En Camilla's hoge stemmetje maakte verontschuldiging, maar meneer d'n Tijd liet zeggen, dat er groot nieuws was, en of meneer dadelijk beneden wou komen.

Ik schoot in m'n kleeren en meneer d'n Tijd kwam me in de donkere gang al tegemoet, zwaaiend van den uitgelaten lach: Er was een kerel uit België aangekomen, die speciaal door mij geïnterviewd wou worden voor 'n rijksdaalder. Ik moest maar zelf eens gaan kijken of 'k er zin in had. Hij wachtte op me in de eetzaal.

Zoo'n griezeltje had ik nu toch nog van mijn leven niet gezien. In den schemerigsten hoek weggekropen, zat een skeletje in een lange, zwarte jas met een bedropen wit dasje voor, zich den vlekkerig ka-

len vogelschedel te krabbelen. En zoodra 't me zag, zette 't 'n kalotje op, aan weerskanten waarvan de aren aan de slapen verkalkt waren tot een webbe van harde bleekblauwe buisjes. Maar 't afschuwelijkste was in dat witte gezichie, met den stalen bril op z'n voorhoofd geschoven, één bloederig ziek oog, als een groote rose wond, dat bewegenloos staarde, en je fascineerde, tot wee wordens toe.

Meteen was ik de zaal weer uit. En 'de Tijd' zei - hij was dronken óók. Al maar smakkend met die lijk-blauwe lippen, kauwde ie 't eene jenevertje na 't andere op. Zoo had ie eerst 'n paar uur in de gelagkamer zitten monkelen, d'n ouden viezerik. 'Ga maar 's mee, dan zal je de lui over 'm hooren.'

En ze vertelden me, dat dit skeletje op z'n ouden dag z'n fortuin opgesnoept had met 'n bekend jong scharreltje; hij had 'r getrouwd en

was er eerst mee naar Parijs getrokken. Daar had ie nu zóó gloeierig over zitten schunnen, - en hoe hij, 'om d'r minne educatie' te vermoffelen, haar later mee had gesleept naar Den Haag, waar ze tijden lang waren onder gebleven in de kotjes... Nu was ie hulpprediker, hij, als Katholiek - hield er bijbellezingen in plaats van den dominee, die was gevlucht. Met den vijand was ie dadelijk goede vrienden geworden in 't bezette stadje; de Duitschers vertrouwden 'm, gaven 'm telkens passen, en met z'n dronken gezicht had ie er nog op gesnoefd dat ie dan brieven oversmokkelde tusschen de dubbele zolen van z'n schoenen, en in de kurken voering van z'n hoed...

'Mais c'est dégoutant' - verslikte de Juge zich verontwaardigd in z'n glas chartreuse:
- Maar, maar... u zult 'm toch niet aan willen hooren, - zoo'n, zoonen...

dusdanigen schrikkelijkheid. - A propos, is uw fantasie als schrijver nu zóó, dat u u op 't oogenblik bijvoorbeeld kunt imagineeren, dat we hier in München zitten, in 't Hoftheater?... 'n Schoone perspectief, niet waar?... en dat we daar d'n Parsifal hooren?'

Even zoekt hij en fluit dan een viool-partij... 't Is schoon, niet waar?... 't is schoon.'

De tranen staan 'm in de oogen... 'En dàn 'n Masz Dunkles, met zoo'n groot, gróót stuk worst!' - slaat hij verlekkerd z'n armen wijd uit. Waarop ie wanhopig verzucht: 'want ik eet doch zoodaonig geerne charcuterie, en ik màg doch niet van d'n dokter voor m'n... velzichte! - Tiens, tiens, 't is schrikkelijk. En dan te denken, dat ze vannacht misschien bommen gaan gooien op de Pinakothek... Kènt ge die Madonna?' - En in 'n heel teere vervoering, de oogen geslo-

ten, zegt hij zijn herinnering aan deze primitieve schilderij, waaromheen hij zijn fantasieën voortspint, zijn kinderlijk-vrome verbeeldingen, zijn verheerlijkende visie, stil-ontroerd als een dichterlijke minnaar in aanbidding voor zijn gelieve... Tot opeens zijn obsessie weer doorkomt en hij angstig mij afvraagt: 'Maar als de Duitschers nu teruggeslagen worden, en zij komen hier over de grenzen... Ach, ach, wat moet er van worden?' - Dan lacht hij zich zelf weer uit om zijn bangheid, staat op, en in 'n nerveus lichtelijk hinneken zegt hij: 'Ik slaap heel den nacht niet... Bovendien houd ik u van den ouden viezerik af, die er tòch misschien wel iets van mocht weten, - van 't schrikkelijke, schrikkelijke wat daar nu allemaal gebeuren gaat... Nonkel, mijn brave oompje, tiens, tiens, hij is met de effectenlijst naar Den Haag. Kan 't daarom zijn, dat

ik mij vanavond zoo vrij gevoel, en stipt op tijd met mijn vrouw en kinderen heb gesoupeerd?’

Den volgenden morgen vroeg bonkte de Tijd alarm op mijn deur: ‘Jò, groot nieuws. - Kom er in. - Jij hebt twee honderd twintig franken gestolen. - Beschamend weinig. - Nee, geloof me nou; die griezels van gisteren zegt, dat 't 'm gisteravond ontrold moet zijn, en door jou, want jij was de eenige, die nog zoo laat met 'm had zitten praten. - Ik heb anders geen woord met 't skeletje gewisseld. - Daarom is 't natuurlijk juist. Hij heeft 't aangegeven en jou genoemd. 't Heele hotel is er door in opstand. De marechaussée is er al geweest. Over 'n half uur komen ze terug om je te verhooren. Sta nou maar op.’

Ik vind 't geval wel amusant, en weer 's een kleine emotie in

de siekeneurige grenswacht. Zoodra ik beneden kom, zie ik den verliefden Belg pal staan op de binnenplaats, zoo keurig aangedaan in 't kerkezwart of ie warempel nog communie gaat doen, en fletscher dan ooit. Hij strijkt moeizaam z'n kuif op, trekt de vouw van z'n broek scherp omlaag, sjort z'n vest af, punt 't zakdoekje wat scherper uit z'n borstzak, en dan, 't hoofd even schuin, met den glimlach van 'n plafond-engeltje, - zegt hij: 'ik zij gereed.'

Ze gaan ze hier langzaam aan allemaal zien vliegen, denk 'k. Tot ik door 't volgende raam een gebogen figuur zie onder 'n zwarte doek, waar 'n kiektoestel uit loert. - 'Tiens, tiens' - zou de Juge zeggen - dat gaat er met de jongste logementdochter nu eindelijk dus door.

't Is nog onbetamelijk vroeg.

Even in de gelagkamer gegluurd. Daar steken ze de koppen bij elkaar, en smoezelen over den diefstal. In de eetzaal zit, aan de voor de baronnelijke familie gereserveerde tafel alleen 't boemelende zoontje te ontbijten, altijd even smart en slank en blond als een page met groote vielenoogen, na blijkbaar alweer 'n nuit blanche. Hij heeft bij z'n zwarte koffie 'n glas sherry staan, en draait, met aanhoudende geeuwtsjes van zijn kleine, rose-lippigen mond onsmakelijke balletjes van 't oorlogsbrood. 't Jong heeft 'n kater als 'n panter... en waar, om 's hemels wil, zou die delicaat-verwende knaap in dit nest toch zijn nachten verfuiven?

Ik neem mij voor om eerst rustig te ontbijten. En is de gerechtigheid dan nòg niet verschenen, liever van den mooien ochtend te profiteeren en 'n kuier langs de

wallen te maken. Want die zijn hier werkelijk prachtig met hun oude verwinterde boomen, en de wijde vergezichten. Camille gaat nu even voor mij verkennen? - 'O, ze hebben zoo'n pret meneere' - komt ze lachende terug - 'om als ze u gaan verhooren... over den diefstal' - voegt ze er nu haast smeekend om vergeving aan toe.

'Me niet verklappen, Camille, maar dat zal hun niet glad zitten, want ik smeer 'm.'

'Meneere wil vluchten? - voor de marechaussée!' - schrikt ze nu werkelijk.

't Is veel te mooi weêr voor in 't kot, vind je óók niet Camille? Ik ga een kuier maken.'

'Oooo!' - slaat ze verbijsterd bei haar roode winterhandjes voor den mond. En ze vergeet m'n groet te beantwoorden. - Ik piep 'm door 'n achterdeur.

't Is 'n stralende morgen. De wallen staan langs hun breede taluds nog volop in 't frissche gras, - 't lijkt er wel voorjaar met die warme zon. En de structuur van de boomen, violet in de blanke wazigheid, zie je nooit zóó als zonder hun blad. 't Is heusch weldadig, weer eens eindelijk uit die benauwenis van 't lamentabele logement vol langzaam-aan verzenuwde menschen, in die koele, zon-doorglariede ochtendlucht je lichaam fiks te bewegen en eens de oorlogsmisère te vergeten, al hoor je ook voortdurend uit de kust den dompen donder rommelen van de kanonnen. Wat ben je dan blij als je nog 'n vogel hoort zingen die zich zoo naïvelijk koestert in de warmte op 'n ragfijn takje, waar gouden glansjes spelen over 't vochte paars.

Den heelen winter heeft 't nog niet gevoren: de slooten en plassen

als kleine meren rimpelen even den weerschijn van den blauwen hemel, en zoo warempel... hier en daar staat nog 'n madeliefje in 't puurste wit wijd opengekranst voort te bloeien. Ik wil er wat plukken om op m'n kamer te zetten; en terwijl ik met een gelukkig tevreden gevoel langzaam in 't gras loop te zoeken, - zie ik drie meisjes den anderen wal opstormen, drie snoezig blonde kinderen in de rouw, de zonnige haren in dartele krullen zwierend over 't zwart van hun jurken. Wat een gracieuse verschijninkjes zijn 't. En met blozende gezichtjes en glinsterende oogen van 't hollende klimmen tegen de dijken in 't parelende winterweer, hebben ze zoo'n schaterend dolle pret - dat 't mij even treft: om heur rouw. Ze spreken Fransch; de bevallige woordjes als zwermen van klokjes-geluidjes door elkaar. Die charme van 't

zóó vleiend en als beekjes kabbelend, door spelende kinderen welhaast gezòngen Fransch!

Door de natte wei draven zij voort, de drie zusjes in de rouw, omjubeld van zon en hun roode mondjes roepen, roepen triomfantelijke klanken van als in facetten twinkelend Fransch. Dan houdt de oudste de twee jongeren tegen, met een weidsch gebaar. Zij is een rank kind, van zoo'n jaar of negen, maar al van 'n souple gratie. En met groote oogen legt zij de zusjes nu uit, dat zij 'n fee is, 'n goede fee, die echte sprookjes kan maken, en alles veranderen zóó, dat iedereen 't heusch zien kan. 'Attention.'

En nu spreidt ze de armen uit, en 't hoofdje wat achterover, de wimpers geloken, 't gezichtje als in droomen stil verteederd, komt 't slanke zwarte figuurtje onbewogen welhaast zwevend omhoog

naar de kruin van den wal. Ernstig benieuwd en onder den indruk, volgen zoetjes de twee kleine zusjes op eerbiedigen afstand; waarlijk 'n beetje beduusd.

De fee blijft in dezelfde houding 'n oogenblik staan, vleugelt de armen bezwerend uit over de weiden, en roept dan plechtig, met 'n bevelende stem: 'Gazon, sois bleu...'
Dan wacht ze de uitwerking van haar tooverwoorden. Muisstil en bevangen turen de kleintjes. En met de rustigst vaste overtuiging besluit zij: 'Et le gazon e s t bleu!'

Ik ben er zéker van, dat zij 't zelf gelooft. Want in kinderlijke blijdschap klapt zij in haar handjes, en opgetogen roept ze mij als getuige: 'Monsieur, monsieur, l'avez vous vu... c'est bien étonnant, hein? mais le gazon est devenu bleu!'

Beamend knikken de zusjes. -

Dan dollen zij de helling weer af, de rouwkinderen in 't aureool van hun zonnige haren, en zwerven stoeiende verder door de lieve stilte over de wallen - zingt er de blijdschap van die Fransche kinderstemmen. - Wijl vader toch gesneuveld is.

Inmiddels had de gerechtigheid beschikt. Aan 't hôtel werd ik met 'n hoeraatje ontvangen. De zaak was al uitgezocht en voorloopig beslecht, want den 'n ouden vieze zat als spion nu zelf in 't kot... Opgewonden viel meneer de Juge juist in dit relletje, maar 't kon 'm niets schelen. Hij was zielig wanhopend: 't Is schrikkelijk, schrikkelijk,' - sloeg hij zich met den vuist voor 't voorhoofd - 'er is hier in de gansche stad geen prei te krijgen!'

Vierde hoofdstuk

Dan was er als uitkomst... Louise! Maar daarvoor moest 't 's nachts toch wat gevroren hebben, dat tenminste een dun laagje ijs je voetstappen droeg over de heelemaal tot moeras geworden verre wegen naar haar romantische kot. Anders kwam je er niet door gezwoegd: zakte je bij iederen pas weer met je andere been tot je kuiten in 't gezapige Zeeuwsche slik, tenzij je er je fiets aan waagde, die er in sneed ter hoogte van de pedalen. En soms deden we 't dan tòch maar. Want Louise, in haar kotje, daar ver weg tegen den dijk, waarachter België lag, woonde immers in een zoo wonderlijk verlaten woestenij, dat 't er heelemaal, heelemaal buiten de wereld was: en zoo had ook zij er haar ruige, rauwe oorspronkelijkheid bewaard van een verrimpeld en gelooid, oer-sterk, fel heftig mans-

wijf, met toch om haar vloekende en grollende, haar borrels slikkende en pijpen-rookende uitbundige wezen de gezelligheid van goedhartig vrouwmensch, dat er, nu over de zeventig al, graag haar vier, vijf kerels stond.

Louise, zij was in haar prachtig rustieke natuurlijkheid, de uitkomst in de verveling. Zij had een gerechte maling aan al wat maatschappelijk was, in haar vrij gevochten possessie van die onafzienbare zandwoestenij, nu en dan, bij hevige stormen, overklotst door de branding uit zee, en telkens verspoeld en dan weer tijden lang met een grauwe mossigheid overwoekerd, waar krekens en plassen in bleven staan, die bij donkeren nacht geheimzinnig zwart lagen te glimmen. Tot een nieuwe vloedgolf er weer bonken zand overheen sleurde, en ginds bressen mokerde in 't duin, verder en

verder opengeramd, tot wijde poorten, waardoor al maar voort de rubbelige, waterdoorgrifte vlakte van onvruchtbaar zand 't land verstikte - onafzienbaar woest en verlaten, dat je, onder dreigende wolken, bang werd van zóó'n troosteloze eenzaamheid om in te verdwalen.

Aan den zoom daarvan was dan de warmte, bakende 's nachts lamplicht door de ruitjes in Louise's kotje waar drank in overvloed was, waar aldoor de koffieketel over 't vuur bleef hangen pruttelen, waar zij zelf, bij nacht en ontij, zoodra ze voetstappen hoorde knersen op 'r vloertje, de bedstee uitklom, 't spaarzame haren onder 't mutsje frommelend, naar voren schommelde, zwaar en kort gebouwd, in d'r grauwe onderrok, in 'r borstrok met de geweldige armen bloot, haar groote, bruin verweerde gezicht, dat doorrim-

peld was als de zandvlakte zelf, aanstonds klaar wakker - en al vast begon 't smeulende hout op te rakelen tot een roode vlam, die Louise's schaduwbeeld wonderlijk mee liet waren langs de besmookte wanden en de groene balkenzoldering van 't gastvrij en veilige kroegje.

En soms, als 't al te woest werd, en de stormvlagen sneden zich kermend en gierende open aan de hoeken van haar met 't schuttende duin vergroeide huis, dan werd 't haar te machtig, dan hield ze 't bij ouden Ko in de enge bedstee niet langer uit. Resoluut stond ze op, trok zijn hoozen aan, sloeg zijn mantel om, 'n oude soldatenmuts van 'n deserteur tot over de ooren getrokken, 'n stompje pijp in den mond - en klom den dijk op, om uit te zien en te luisteren, zóó ver en zóó scherp als 'n nachtdier door 't donker, of daar in die geheimzinnige vlakten

met de opgezwiepte plassen, waarover nu en dan door de jachtende luchten maanlicht wegspookte, niet soms smokkelaars met hun buit, geen verzworven stroopers of ander onmaatschappelijk volk te verkennen viel. En wanneer dan zoo'n donkere figuur zich opdeed, nog maar klein en weerloos warend tusschen 't argelooze gevaar van soms diepe waters, trok zij in haar hooge laarzen er aanstonds op af, kennend de paadjes en droogten uit 'n dierlijk instinct, en nam den kerel, vaak genoeg met buit en al, schreilings op haar granietharde schouders, om 'm zoo dwars door de vennen veilig in haar kot binnen te loodsen. Waar zij de verdoolden eerst met 'r schor-vloekende stem wat opmonterde door haar grollen, terwijl ze aan de gloeiende potkachel fijn zaten uit te dampen, en met stoute bellen jenever warme behagelijkheid en nieuwe fut in-

dronken. Daarna begonnen de zaken; Louise was altijd beslist en coulant; - ze hield niet van zaniken, deed 'r billijke bod, en of ze 't er voor wilden laten of niet, tòch goede vrienden.

Nu was haar kroeg de toevlucht voor allerlei Belgisch jong volk van zichzelf vervloekende deserteurs, van verhavende en tijdelijk afgekeurde soldaten en Belze spionnen, die er, berooid en wel, hun kans afwachtten om door die niet te bewaken woestenij weer hun land in te sluipen. Ze kon er 'n paar zelf herbergen, die dan overdag maar in haar en Ko's bedstee wat moesten maffen, of slapen in 't stroo van 't schuurtje. Maar van 'n Belgisch badplaatsje in de buurt had zij zelf ze geholpen, om à la barbe van de verfoeide Moffenwachten, een menigte keurig rood-en-wit gestreepte of hemelsblauwe badkoetsjes aan te slepen, die nu tot 'n kleine kolonie

gepoot stonden, elk met zijn trapje, en 'n zuinig gordijn voor 't ruitje, om Louise's kot. En daar moederde ze nu over, bazig en oneindig goeðhartig, - met 'n aanhaligheid soms, die ouden Ko, doodsbang dat ze 't hooren zou, zwaar lachende uit z'n aamborstigheid deed monkelenover de onverzadelijkheid van dat wijf.

Zij zelf leerde er de jongens stropjes vlechten en hoeken zetten op de konijnen-sporen, of toog vooraan met ze uit om hazen te slaan, voor hun eigen kost. Want centen hadden ze maar 'n beetje of niet. Ouwe Ko ging ook nog wel's met ze mee, aan 't Kanaal om te visschen. En wanneer ze er dan een vingen, zei ie soms: 'als je die nou bracht, levend en wel, an Louise, dan vrat ze 'm zóó, krimpene, op; want da's net 'n otter...' Anders sprak hij niet veel; dat had z'n frommes altijd wel voor 'm gedaan, nu en dan met 'n vreeselijk min-

achtend gebaar in z'n richting vergoelijkend: die vent is nou eenmaal stom geboren en als ie gestorven is leit ie nòg stom. - Maar hij dacht des te meer, en terwijl 't grommelde in z'n borst als in 'n verroeste Friesche klok waar de slag uit vergaat, grinnikte hij dan zoo ineens voor zich heen. Onder 't hengelen door, kon hij nog wel 's uitvallen over 't dorpje, daar aan den overkant van de vaart: Bij die fijnen, daar most hij niet wezen. Ze gaven er nog geen duizend boterammen in 't jaar aan de arme sloebers, met 'r Godzalige tronies. - 'En bij ons komen zelfs de Hollandsche soldaten, die daar in kwartier liggen, nog om 'n kom koffie vragen. Wij geven van wat we hebben, want toch heeft Louise onder 'r harde bast 'n erg best hart...' En dan begon ie over de Christelijke liefde uit te pakken, met 'n haat, die 'm al gauw den adem benam.

En zoo kwam die Belze nomaden-kolonie dan nog wel zoo zoowat aan den kost, mat wat 't duin aan levend gedierte opleverde. Zelf sprokten ze 't hout voor de vuurtjes in een kuil om de badkoetsjes, waar ze 't wild en de visch maar wat braadden en schroelden, - en hadden ze niets, dan mikte Louise een paar pollepels dampende stampot op 'n bord en duwde 't ze toe. En in de meeste kotjes, waar die verhavende en 'n beetje door den oorlog van slag geraakte jongens aanvankelijk maar eenzaam hadden gehuisd, ontstonden zoo geleidelijk van die wilde ménages. Want er zwierven altijd zoowat wonderlijk verzworven meiden rondom, van die duinmokkels, zooals Louise ze noemde, die haar kwartjes verdienden zoowel aan de Duitsche als aan de Hollandsche wachten, en in strikte neutraliteit dan zoo tegen den nacht

de warme kotjes binnen kropen, er bleven slapen bij de lichtelijk verkommerde 'Belze-buppen'. Dan zag je ze 's morgens naarstig boven aan 't trapje de wasch eerst doen, en zijn en haar bullen weer eens uithangen in 't zonnetje op de lijnen van kot naar kot, - tenzij ze er, uit Louise's schuur, 'n maaltje aardappelen zaten te schillen en wat boerekool schoonmaken, half vergane en stukgevroren stronken met nog 'n beetje dor blad, van de akkers gestroopt.

Op den kam van 't duin stapten de Duitsche schildwachten er hun uren voort, wonderlijk groot en bar onder hun piekhelmen, tegen de zonnelucht uit. En door je veldkijker zag je er nu en dan krioelen bij massa's langs de hoogten op, naarstig als mieren, om 'n stuk geschut op te zwoegen naar den top. Louise vervloekte ze; de gruwelijkste verwenschingen gutsten uit

'r tandeloozen mond, als ze zoo weer iets gemerkt had. Dan smeed ze de dingen, die ze in 'r handen had, kapot op den vloer, en trapte er op, en spuwde er op, plassen pruimsap van tusschen haar bijtende kaken, uit machteloos ziedenden haat... Wat 'n furie! Maar met 'n rauwe grol, met 'n obsceniteit van vaak ontstellende plastiek, nam ze weer haar draai naar haar goede humeur: 'Vannacht haal 'k in me eentje dat kanon van 't duin, en dan ga 'k ze, hier uit 't raam, aan flenters schieten met d'r eigen geschut.' - En meteen verdween ze, kwam ze terug met 'n paar warm gelegde eieren. Want een van de meiden lag ziek in 't kotje - 'en als jullie d'r ankomt!' dreigde ze de Belze-jongens in 'n nest om haar heen, 'k bezweer je bij alle duivels uit de hel: ze heeft al dikke beenen. 'k Zal ze effies voor d'r klutsen met 'n scheutje van die

zachte Fransche cognak. Dat zal 'r goed doen, zoo'n stomme mokkel.'

Soms gingen we dan nog wat verder uit kuieren, vooral tegen den avond, als 't zoo wonderlijk dramatisch kon worden in Louise's woestijn-verlaten gebieden, dat je er je heelemaal verloren in voelde. Een diep-koperige nevel hing er over de hard geworden zandvlakte, waar overal om je heen 't water aanrutselde door de groeven, door de eveningen, door de rubbelingen, rimpelende voortgestuwd, en jachtende in de wijd-open, winddoorzwepte plassen, die zoo sisten of 't erin kookte. Op hooge laarzen plaste je voort tegen den wind in, heerlijk puur en ziltig langs je gezicht, met een weerstand om driest te overwinnen. Dan een barricade van glibberig omwierde en scherp beschulpte palen; daar moest je overheen, om eindelijk aan zee te komen. - En nu was je weg uit

de wereld, overweldigde je 'n gevoel van eeuwigheid, en als 'n wonder was er de zonsondergang. Een donkere wolkdracht, bergkrijtdonker, breeduit zoover je kon zien over de kim, dreigde in een wig uit over de zanddoorwoelde golven, die opsteigerden, troebelgeel langs de flanken en schimmelgrauw de omhoog geworpen ruggen, - waar de zandbank lag, de lichtend schuim-witte branding, onroerbaar gestrekt in 't hartstochtelijk onstuimige watergeweld.

Dit was 't eenige geluid: 't bruisende klotsen, staag aan verhevigd en langzaam weer wegzwalpend, onder 't briesen van den wind, ver 't land in.

Een hevige bui kwam er op en scheurde 't wolkgevaarte aan flarden, waardoorheen de lage zon zijn stralen gutste, tot nog even wat goud geplas, tot hier en daar bleek-blauwe wakken, waarin en-

kele schelprose wolkjes vergingen tegen de barre wolkenkust. Dan klaarden er de verre duinen op in een vreemd groenig licht achter de schemering, en 't scherp silhouet van een verlaten Belgisch badplaatsje verscheen als een fata morgana in zoo'n bres van hel licht, waar je duidelijk de roode villa's onderscheidde, de boomen, 't kerkje... Aanstonds weer weggedaan in 't grauwen van de luchten, waaronder de zandvlakte stug-bruin versomberde.

't Wordt bar weer, en in de eenzaamheid wat bevangen, gaan we maar gauw weer op pad naar 't warme knipje van Louise terug. Een even goud doorschienen paarsche mist waait er de bui vooruit, die ver in zee wolken opstapelt tot burchten van reuzen, waarlangs voorwereldlijke gedrochten aan komen sluipen langs de lucht, sneller en sneller tot een wilde

wolkenjacht, die ons gaat achterhalen, en 'n vaal donker vaagt over de overal rillend en haastig voortkabbelende water-schichten door de zand-woestenijs...

Daar komt de Jockey ons te gemoet! Hij is in d'n oorlog 'n beetje dwaas geworden, maar erg goedig. En toen 't zoo donker werd, heeft hij Louise verlof gevraagd om ons te zoeken. Want hij wou nu wel graag eens op stap, met z'n waterlaarzen, die hij vannacht uit 't wachthuis van 'n Duts heeft gestolen. Telkens draagt hij ons, parmantig plassend, een voor een over de kreken heen. En dan neemt hij ons nog even mee naar boven op 't duin, om dien bloedrooden schijn aan de lucht te zien... 'boven de gevechtlinie'. - Wij blijven er in de luwte wat zitten. De Jockey lijdt aan vizioenen. Hij ziet zich zelf nu als pluimgraaf bij den

Duitschen keizer; zoetjes klokkend roept hij de kiekens om zich heen, en maakt 't gebaar van zaadjes uitstrooien. 'Maar,' zegt ie, 'om zwienen te hoeden ben ik niet gehoord. Weet uwe Majesteit hoe je meesjes moet vangen...?' En dan, met een lief knikje van zijn blonden krullekop: 'goenavond Catrientje!'

Even verwonderd kijkt hij ons aan, en lacht maar 's wat verwezen. Mijn metgezel, een verwend rijke, Belgische advocaat, die meermalen in Brussel zelf mee heeft gereden, brengt den Jockey nu aan de praat over 't renbaanleven. En 't is wonderlijk zoo welhaast verliefd als dat jong over de paarden spreekt, die hij vroeger vertroetelde tot de eindelijke bevrediging van de race... Hij is nu heel normaal. Praat al maar kinderlijk voort, en dat nu zijn vader gesneuveld is, en z'n broer

een arm afgeschoten, en hij zelf... Ja, wat hij zelf gekregen heeft, weet hij niet best meer. Maar Louise, da's een engel van 'n mensch, al vloekt ze wat stug, - en vanmiddag nog heeft ze gezegd: als ouwe Ko kapot is, dan trouw 'k met d'n Jockey, en dan zal 'k hem Ko'-tje noemen... Daarom wil ze niet meer da'k achter de duinmokkels aan ga...

Maar onder 't gezellen wordt 't bar koud daar tusschen de helm in 't duin, - telkens brengt de wind vlagen stuifsneeuw mee, dat we zitten te kleumen. 'n Vlucht kraaien strijkt krassend over ons heen...

‘Mooi nachtje,’ zegt de Jockey, ‘om nog 's uit stroopen te gaan. Maar hebben de heeren 't ook soms al gehoord: als er nu óók nog oorlog met Amerika komt, dan valt de maan! Mij heeft Louise 't voor stellig verteld... en Louise zal tegen mij toch niet liegen!’

Vijfde hoofdstuk

Over de waterdoorilde ruigte is nu een vale schemer gedaald, die je aan vleermuizen doet denken. En verkleumd staan we eindelijk op van 't duin. De Jockey schooit in z'n eentje weg op eenigerlei wonderlijk avontuur. Wij gaan nog even bij Louise in 't kot een kom warme koffie drinken.

Zij zit er met wijden schoot behagelijk weggezakt te dommelen bij de kachel, waarvan de gloed haar grooten kop glimmerig rood-koper beschijnt. En de gehavende Belze-jongens, die er bleekjes op genezing van hun wonden wachten, anderen weer, wier psyche te veel heeft geleden, een met een hartkwaal, de oogen rood van benauwdheid door zijn ongeregelden polsslag - ze hangen en lummelen allemaal gedwee om haar heen. Oude Ko, heelemaal vergrauwd in 't donker, zaagt z'n

aamborstigheid voort door de loome stilte van de warme kroeg.

‘Verrèk!’ - begroet Louise ons, als ze op ons binnenkomen wakker wordt uit 'r gedodder. - ‘Chefke, kookt 't water nog? en Lewie, pook jij voor den donder dan toch die kachel wat op. Die mannen kleppen van de kou... en waar is m'n Ko-tje, de Jockey?’

Ze zijn een en al gediensigheid voor 't goedhartige manwif, die versukkelde jongens, - staan aanstonds op om haar te helpen, met 'n gehoorzaam ‘ja Louise’, ‘nee Louise’, voor en na. Zelf giet ze 't ziedende water uit den zwarten ketel op de koffie in den pot, dat de smakelijke geur 't heele kot vervult... ‘En’ - vraagt ze - ‘zeker 'n rondje voor Ko en de kinderen?’

‘Ja,’ - zegt Ko amechtig, - ‘ik heb daar in de krant gelezen, dat er vannacht in Oudshoorn

nog 'n molen is omgewaaid...'

'Stommeling,' grommelt Louise, 'die vent kan net zoo min lezen as ik. Hij houdt de krant altijd ondersteboven... En heb jullie nog wat van die verrekte Moffen gezien? A'k er een in me klauwen krijg, snij 'k 'm tot riemen; - hang ik te rooken hier in de schouw. En dan vreten we 'm op, zulk helle-gebroed...'

Een van de jongens is bezig de mootjes, die hij van 'n bezemsteel heeft gehakt, met z'n mes af te ronden en netjes glad te schrappen tot damschijven. 'Zoo'n vroetelaore,' - hoont 't manwif. 'Ga liever k'nijnen begaffelen in die pijp, die 'k je aangewezen heb, daar over d'n dijk. - Ouwe Ko zit daar gloof ik stiekem te sterve, zoo reutelt ie weer...'

'A'k kapot ben, Louise,' - hijgt ie weerom...

'Als ik dood ben,' - stuift

z'n vrouw op - 'dan breng jullie mijn niet na' me halve gemetje; in geen putje wil 'k, da's mijn te nauw.'

'Dan worden we overgevaren, over 't kanaal, na' dat dorp van de fijnen, waar 'k bij me leve nooit geen stap heb wille zette...'

'In de bali...' grinnikt Louise.

'Al was 't in de kruwage,' - hijgt ouwe Ko. Maar in eens staat ie overeind, en angstig snauwt ie: 'Nooit tusschen die fijne, versta je, - daar wil 'k niet legge.'

'n Beetje verbluft om z'n durf, kijkt 't wijf 'm even uitdagend aan; 'r groote rood-koperen facie wat onderuit, dat je in d'r wijde donkere neusgaten kijkt, 'r tandeloozen mond op 'n kiertje. Dan raust ze met d'r pook zoo vervaarlijk in de kachel, dat 't ding er van rammelt en schudt: 'En ik, ik, a'k verrekt ben,' - buldert ze los - 'dan wil 'k dat ze me

stoppe in 't affuit van 'n kanon, om die doerakke van Moffe met mijn lijf te pletter te schieten!

‘Weet je nog, Louise?’ - vraagt vreemd schor ouwe Ko - ‘weet je nog van die zomer in 't jaar tachtig?’

‘Reuze waren't, reuze-jongen...’

‘Wie waren dat, Louise?’

‘Me drie zoons, die op één en dezelfde dag an de pokke ben gestorven... Reuze-sterk, èn 'n lef, wat waren dat 'n kèrels geworden! Nog geen drie dagen kraams, nam ik ze immers al mee in me schort als 'k haver ging snije... En 't smokkelen zogen ze er met me melk bij in...’

‘Mot je die pensionnaat-kinderen zien, - zoo bleek en akelig as ze d'r bijgaan. Komme de moeders en vaders ze zoo 's eens in de drie maanden bezoeke, d'r ruiënde kuikens. Mevrouw 't Gouwe Kalf met d'r man; en dan make ze d'r

'n vreetpartij van. Loopt zoo'n wijf d'r te pauwen as 'n slee-met-balle, zoo'n arreslee, - net geliek 'n slee met balle...'

Maar daar stond ineens de Jockey binnen de deur, bleek z'n oogen te knippen, met over z'n nek drie bloederig ruige hazen... En meteen maakte Louise 'n huppel van geestdrift, waar alles van daverde in de kroeg, sloeg 'r feestelijksten roffel van vloeken, wrong den in den vuurgloed nog wat onwennigen jongen haar vervaarlijke armen om den nek, en juichte met 'r schorre kerels-stem: 'he 'k 't niet gezegd? - as ouwe Ko kapot gaat, dan neem 'k Ko-tje, zoo'n lefhartig ventje van 'n strooper as jij daar bent!'

Paar uur laten belanden we door modder en sneeuwjacht weer thuis in de muffigheid van ons logement, waar nu ook nooit eens iets verandert. Camille bedient ons vlug

't souper. En terwijl we gretig schransen, komt Nonkel er den Juge zoeken.

‘Die heeft weer z'n dag, - heelemaal van streek, omdat ie morgen naar 'n vergadering in Amsterdam moet. Is die mensch nog te slap en te beroerd om 'n spoorboek te nemen en 'n trein op te zoeken. God weet, waar ie van angst is heengevlogen.’

‘Is de Juge altijd zoo weifelmoedig geweest?...’

Met 'n ruk neemt Nonkel 'n stoel en gaat er bij zitten. Geprikkeld antwoordt hij: ‘och, die mensch... die man heeft gedachten van 'n kind van acht jaar. En dat wordt ergerlijk. - Voor een man, die... die intelligent moest wezen. En 't is dan ook niet voor hem, dat ik hier ben gekomen, en mijn schoon huis en alles in X. heb alleen gelaten. - Want i k heb geen vrees. Maar zijn kinderen,

die heb 'k per slot willen redden.

‘Z'n vrouw en z'n kinders had hij al bij 't begin van d'n oorlog hierheen gedaan, in 't Klooster. En ze hadden 't slecht, slecht. Ze verminderden. Hij deed niets, liep maar rond en zei niet anders dan: ik wor zot!

‘Toen heb ik dit huis gehoord. Moyens had 'k genoeg meegenomen. En nu is zijn vrouw gezond, en de kinderen zijn frisch en mooi. - Voor zijn kinderen heb ik 't gedaan - wat zou ervan geworden zijn? En 's morgens, als zijn vrouw met ze bezig is’ - verglunderde zijn ontevreden gezicht - ‘om ze mooi en lief te maken, - alléén bezig, want de meiden mogen er niet bij komen - dan speel ik er mee. En da's m'n grootste plezier. Ze juichen als ze mij zien: ‘Nonkeltje, Nonkeltje...’

‘Maar ik ben niet geestig, zoals hij, die man. Wat is geestig-

heid in 't leven, als ge lijk 'n kind van acht jaar bent? En al maar zegt: dit kunnen de Duitschers doen, en dat kunnen ze doen... Ze maken 'm van alles wijs, om 'm voor den zòt te houden.

‘Die man moest niet zoo lachen; hij is ergerlijk! Waarom werkt ie niet? Da's uw plicht als ge kinderen hebt. Nooit neemt ie zelf 'n beslissing. Ik besluit alles. Ik denk, en besluit, soms na 'n dag. Zoo ben 'k altijd door 't leven gegaan. En als 't 'm hier niet aanstaat: dáár is de deur!

‘Zijn kinders wil ik redden en ik blijf hier op mijn post, dicht bij m'n huis en m'n bezittingen. Dicht bij m'n wijnkelder. - Wat is een flesch champagne? Die kunt ge overal koopen. Maar mijn oude porto is lijk 'n bouquet of tafel. Mijn oude bordeaux, en zulke bourgogne bestaan niet. 't Genot van dien geur bij een goede

sigaar, - als ge wèl gezeten zijt met 'n paar vrienden. 'n Enkel glas... Ik heb er toch ook voor gewerkt, ik...'

Vragend kijken we Nonkel aan, omdat hij immers het type van 'n goedmoedigen rentenier is, dien we ons moeilijk werkende voor kunnen stellen. - Hij is danig geprikkeld, en alles klinkt als verwijt voor den armen Juge. De hemel weet waar hij nog altijd naar 'n spoorboekje loopt te zoeken en in geen winkeltje binnen durft gaan.

'Toen ik op m'n twaalfde jaar van school ging' - spreekt Nonkel op dien geërgden toon vlug voort - 'toen ben ik als bakkersjongen begonnen, en toen ik uit ging rusten had ik mijn eigen groote fabriek - waar nu weer een jongere den gang in kon houden! Wat ik besloot was goed! En alles liep me mee, omdat ik wist

wat ik wilde. - Toen eerst heb ik hem opgekweekt. Hij had jong zijn vader verloren, z'n moeder was zwak. Van alles heb ik hem laten leren, student laten worden. - Romans zou 'k over 'm kunnen schrijven! Maar eindelijk was hij dan klaar, en toen hij dus zijn moeder kon helpen, toen, eindelijk, ben ik getrouwd, op m'n 45ste jaar. Mijn vrouw kweekte 't dochtertje van 'r zuster op. Ze bracht 't mee, een lief kind, schrander en zacht. Toen me vrouw kwam te sterven, heb ik haar mijn woord gegeven, en dat is... als mijn handtekening. 'k Heb 't meisje verder opgevoed. 't Leven voor je zelf geeft immers geen voldoening. En wat je opgedragen wordt, moet je volbrengen. Zelf had ik geen kinderen; ik zorgde voor die van anderen. En die beiden zijn samen getrouwd. Maar nu weer moet ik voor de zijne

zorgen... Want die man heeft de gedachte van 'n kind van acht jaar. En als eindelijk 't Duitsche leger daar verslagen ligt, en 'n ieder keert terug, - zoolang zich dan nog één Boche verroerde, zou de Juge niet durven, bleef hij nõg hier. Immers niet eens de huur van zijn huizen ontvangt hij...'

Rood-gepraat en hevig geprikkeld staat Nonkel op, en verdwijnt.

Haast aanstonds daarop verschijnt de Juge: 'Ik kom u bonsoir zeggen. Nonkel wil, dat ik morgen op reis ga naar Amsterdam in een vergadering - maar 'k kan uit die treinen niet wijs worden. Dat heb ik nog altijd uit mijn zenuwziekte na den dood van mijn tante overgehouden: spoorboeken maken mij waarlijk zot...'

'Gaat u zitten, meneer de Juge.'

'Nee, dank u, - Nonkel is al 'n uur weg, naar 'k gewaard werd, om

te soupeeren... Bovendien' - neemt hij dan toch nog maar even nog plaats - 'bovendien begrijp ik 't nut van al dit vergaderen niet. Daar hebt ge 't steuncomiteit, waar 'n elkeen van de heele Belgische kolonie hier in de stad een functie in heeft - de mijne ben ik helaas vergeten. En dat vergadert nu alle dagen in alle kamers van ieder logement, en besmet elkaar met de bacteriën der idiosyncrasie, want de arme menschen, die ze bedillen, loopen zonder broek en zeggen, dat ze geen eten krijgen. Maar de gros bonnets van 't comiteit berekenen: 't is genoeg, zooveel vet, eiwit, koolhydraten. Dus theoretisch worden zij volmaakt gevoed, maar daarna rammelen ze praktisch van den honger. Ik ontmoette in Edenburg eens een Amerikaan, die zei: "Mais, mon laboratoire à moi même... c'est mon estomac." - En is 't toch niet schrikkelijk, dat

hier nog altijd geen prei is te krijgen en geen celerie?’

De kleine Camille heeft inmiddels gracieuselijk een reisgids voor den Juge neergelegd. En hij put zich uit in dankbetuigingen, begint er zenuwachtig in te bladeren... z'n hoofd wordt al rood. - Terwijl hij, er steeds overheen turend, de blaadjes omslaat, vraagt hij, of 't ons bekend was, dat achter zijn huis in X de vrede na den honderdjarigen oorlog gesloten is. ‘Curieus, niet waar, zeer curieus. En nu zegt d'n dokter, met wien ik straks 'n partij schaak heb gespeeld, dat d'n deze er 'n dertigjarige wordt! Maar dat wij er zullen aan gewinnen. De kinderen zullen nu gepantserd geboren worden en tezamen bombardementen spelen met granaten en bommen. En de lui in de loopgraven krijgen van zelf zwempooten, volgens de wetten van het atavisme...

‘Maar zullen ze nu onze bezit-

tingen expropriëteren, of tien-, honderdvoudige belastingen heffen? Mijn God, mijn God, wat gaat er ons gebeuren?' - blijft hij opeens weer zitten, met z'n handen voor z'n gezicht.

'Zoo'n vuile kapitalist,' - lacht 'n collega van 'n rood blad.

'Ziet ge mij?' vraagt meneere d'n Tijd - 'en ben ik beklagenswaardig?'

'O nee, nee,' - gretigt de Juge, 'gij zijt gelukkig.'

'En ik bezit niets.'

't Heele korps van korrespondenten valt mee in: 'ik ook niet, ik ook niet, niets dan mijn potlood en m'n boekje...'

De Juge ziet ons heel ernstig aan, met tranen in z'n oogen... 't Is wrèèd! - Na den oorlog word ik socialist...'

'Waarom, meneer de Juge?'

'Vroeger ben ik altijd royalist geweest, om de pompe en de tra-

ditie... Maar zoo'n keizer van Duitschland, zulke groote vorsten moeten nu weg. Wilhelm en de Tsaar spelen schaak om den inzet van millioenen mannen. Da's dégoutant. Die daar, die offer 'k op. 't Is immers dusdaonig barbaarsch!

‘Twee dingen hebben ons in den steek gelaten: 't socialisme en 't pausdom. De Paus had zijn ban moeten slingeren naar den keizer van Oostenrijk - dáár, dáár, dáár! Toch zouden de kleine volken hun koningen mogen behouden; 't staat hun wel sjiek en 't is zoo beminnelijk onschuldig, nietwaar? Daarbij: presidenten kunnen parvenueu wezen...

‘Maar wacht, nu ben ik toch zoo waarlijk vanmorgen om tien uur al weggegaan naar d'n apotheker, om 'n drankje voor mijn kinderen... Is 't dan niet schrikkelijk? - Wat zijn toch hersens?’

‘Uw gosses ne font pas caca?’

‘Si, si,’ - stelt de Juge ernstgi gerust; terwijl hij 'n lijstje schrijft, moeizaam zoekend naar de namen... tincture de jode, aether, tamarin-diën... ‘Die aether is voor mijne slapeloosheid...’

‘U moest liever eens met ons mee gaan, flink stappen, zoo'n tocht als wij nu naar Louise hebben gemaakt. Dan zoudt u wel slapen...’

‘Hoe ver is dat wel?’ - informeert hij beducht.

‘'n Uur of zeven, acht op de been...’

Maar ontdaan weert hij af: ‘Dat kunt u van mij niet willen verlangen.’

‘Goed, dan gaan we morgen de wallen op.’

‘Hoe laat zou 't u schikken...?’

‘Half drie bijvoorbeeld...’

‘Dan tot drieën, heel gaarne. Ziet ge, als ge 'n dikke buik krijgt, zooals ik, dan wilt ge àl meer eten, drinken en n i e t lopen.’

‘n Uurtje.’

‘Toch, toch, c'est arrangé! Enfin, bonsoir dan, tot morgen vier uur... Nonkel is al anderhalf uur weg!’

‘Maar morgen,’ - valt mij in, - ‘zoudt u in Amsterdam gaan vergaderen?’

‘Tiens, tiens, daar zal immers niets van kunnen komen, - door onze wandeling...
't Zou iets wezen voor onzen president, in dat slijk! Overal in zijn huis, en in zijn kamer aan de rechtbank had hij open vuren. Daar lag hij dan in 'n clubstoel bij, lichte Fransche romans te genieten. En met geen macht kreeg je 'm er vandaan, verder dan van de haarden in zijn schoone huis naar die van 't gerechtsgebouw. En hij droeg steeds de dunste schoentjes, zijden sokjes, - èn - vergeef me 't détail - geen onderbroek. Stel u daarbij voor 'n schedel, zes

tienden van 'n vogel en vier tienden van 'n mensch. Maar telkens stond zijn toga in brand, want zoodra 't pikant werd in zijn boekje, schopte hij van vreugde in 't vuur. - 'n Heel fijn intellect overigens, 'n bibliotheek had hij vol folkloristische werken en 'n macht prenten in portefeuilles, oude tegels, met geestige voorstellingen en opschriften. - Ik bracht er nog wel 's van mijn Italiaansche reizen voor 'm mee; uit Sienna. Wat 'n musea, wat 'n kloosters! - Och, ze moesten nu toch eens eindigen met te vechten! 't Wordt dusdaonig ploertig en gemeen! - Maar al die naakte Grieksche beelden daar hoorden ze om te draaien: 't is dermate onbeleefd en enervant, al die bloote mannen, dat ge blij zijt als ge weer eens aangekleede keizers of 'n hoogen priester ziet...

‘k Herinner mij nog, bij mijn

eerste bezoek aan den president, dat hij in amoureuze verteederling zei: Nous avons ici une petite impasse, zoo'n klein, donker oud straatje maar zonder eind of hek. En de naam is zóó schoone; 't is eigenlijk geen name en niets dan gebaar... 't Heet: Contast.

‘Ik kwam erop, door al die naokende kerels.’

Uit de rubriek ‘Onder de Menschen’ in de Nieuwe Rotterdamsche Courant.